reached at a depth of 0.5 – 1.8 m. The remains of a 19th-century bog road (Fig. 3) were discovered, 43 17th–19th-century finds were catalogued (Figs. 4–5), and 36 zooarchaeological fragments, mainly bovine, were analysed.

Simonas Sprindys,
Kiprijonas Ivinskis

Respublikos gatvė ir Turgaus aikštė

2020–2021 m. Telšiuose vykdyta Respublikos bei ją kertančių Birutės, Iždinės, Kęstučio, Mažosios Kalno, Sinagogos ir Žemaitės gatvių bei Turgaus aikštės dalių rekonstrukcija. Ši vieta patenka į Telšių senojo miesto vietos (UK 16426) ir Telšių senamiesčio (UK 17133) teritorijas. Respublikos gatvę bei Turgaus aikštės aplinką archeologai tyrinėjo ne kartą, 1991 m. – A. Merkevičius (*ATL 1992 ir 1993 metais,* 1994, p. 40–42); 1992, 1993 m. – J. Stankus (*LIIR,* f. 1, b. 1979; 2296); 1992, 1996, 2002, 2003 m. – L. Valatkienė (*LIIR,* f. 1, b. 2296; *ATL 1996 ir 1997 metais,* 1998, p. 424–426; *ATL 2002 metais,* 2005, p. 195–198*; ATL 2003 metais,* 2005, p. 236–237); 1993 m. – L. Martinavičienė (*KPC PB,* f. 9, ap. 1, 150); 1993, 1994, 1996, 1997, 2001, 2002, 2003 m. – D. Karalienė (*KPC PB,* f. 9, ap. 1, 139; 149; *LIIR,* f. 1, b. 2680; *ATL 1994 ir 1995 metais,* 1996, p. 251–254; *ATL 2001 metais,* 2002, p. 186–188; *ATL 2002 metais,* 2005, p. 195–198; *ATL 2003 metais,* 2005, p. 236–237); 1997, 1999 m. – L. Kvizikevičius (*KPC PB*, f. 39, ap. 1, b. 140; 607); 1998 m. – B. Dakanis (*ATL 1998 ir 1999 metais,* 2002, p. 420–422); 2004 m. – L. Girlevičius, V. Ostašenkovienė (*ATL 2004 metais,* 2006, p. 206–208); 2005 m. – A. Puškorius (*ATL 2005 metais,* 2006, p. 303–304); 2010–2011 m. – B. Lisauskaitė (*ATL 2010 metais,* 2011, p. 389–392*; KPC PB,* f. 39, ap. 1, b. 2288); 2013 m. – A. Šapaitė (*ATL 2013 metais,* 2014, p. 512); 2015 m. – A. Milius (*LIIR,* f. 1, b. 7844); 2016 m. – D. Zubrickas (*ATL 2016 metais,* 2017, p. 717); 2020 m. – J. Sadauskas (*LIIR*, f. 1, b. 9759). Ankstesnių tyrimų metu daugumoje vietų tirti XIX–XX a. kultūriniai sluoksniai. Daugiau informacijos suteikė D. Karalienės 2001 m. tyrimai Respublikos g. 11 pastato aplinkoje – aptiktas 1,4 m storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis (*ATL 2001 metais*, 2002, p. 186–188). 1994 m. D. Karalienei tiriant Turgaus aikštės 22 sklypą, nuo 50 cm gylio fiksuotas XIV–XVI a. kultūrinis sluoksnis su gausiais buitinės keramikos radiniais (*ATL 1994 ir 1995 metais, 1996*, p. 251–254). 2003 m. L. Valatkienė kartu su D. Karaliene tyrė Turgaus aikštės 23 sklypą (dabar S. Daukanto g. 1A), kuriame aptiktas XVII a. datuojamas archeologinis sluoksnis (*ATL 2003 metais,* 2005, p. 236–237).

2020–2021 m. žvalgomųjų tyrimų metu ištirti 56 įvairaus dydžio šurfai (1–56), bendras 136,1 m^2 plotas. Nustatyta, jog tyrimų vietoje susiformavęs 0,4–3,6 m storio XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis. Storiausias sluoksnis fiksuotas tyrimų V dalyje, ties Birutės gatve, kur, manoma, tekėjo XIX a. užpiltas Telšės upelis. Ploniausias sluoksnis – ties Kęstučio ir Respublikos gatvių sankirta. Iš istorinių duomenų žinoma, jog XX a. II pusėje nulyginta čia buvusi kalva. Nesuardyti archeologiškai vertingi XVII–XVIII a. kultūriniai horizontai išlikę Respublikos ir Kęstučio gatvių sankirtoje (šurfai 25–26) 1,2–1,6 m gylyje, Kęstučio g. 1B automobilių stovėjimo aikštelėje (šurfai 34–35) 0,5–1,2 m gylyje bei Turgaus aikštės centrinėje – R dalyse (šurfai 52, 53, 56) 0,8–2 m gylyje. Taip pat atidengtos pavienės XIX–XX a. statinių liekanos šurfuose 20, 26, 27, kurios užfiksuotos bei išsaugotos *in situ* (1 pav.). Likusiuose šurfuose fiksuoti XIX–XX a. datuo-



1 pav. Šurfo 27 R dalis, aptiktas plytinio pastato fragmentas su medinių grindų liekanomis. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 1. The brick building fragment with wooden floor remnants in the E part of Test Pit 27.

jami kultūriniai sluoksniai, neturintys archeologinės vertės. Įžemis – molis, smėlis, šlynas, durpės. Sluoksniai gerokai suardyti XX a. II pusėje tiesiant komunikacinius tinklus.

Gatvę rekonstruojant apie 8388 m^2 plote vykdyti žvalgymai. Stebėti važiuojamųjų gatvių dalių sankasų kasimo darbai, lietaus nuotekų, vandentiekio bei buitinių nuotekų tranšėjų kasimas. Fiksuoti tik XIX–XXI a. kultūriniai sluoksniai, tačiau atidengta pavienių mūrinių bei medinių konstrukcijų. Ties Respublikos g. 61 atidengtas XX a. plytų bei akmenų tvoros pamatas, rištas cementu, Respublikos g. 67 sklype, automobilių stovėjimo aikštelės zonoje atidengtas XIX a. viduriu datuojamas akmeninis pamatas. Kęstučio ir Respublikos gatvių sankirtoje fiksuoti dviejų medgrindų fragmentai (2 pav.), datuojami XVIII–XIX a., Respublikos g. 67 pastato likučiai bei abi medgrindos po architektūrinių tyrimų (VšĮ „Architektūros tyrimų centras“) bei KPD II nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo išardytos.

Tyrimų metu iš viso aptikti ir inventorinti 227 XVII–XX a. datuojami radiniai. Tai daugiausia buitinės ir statybinės keramikos dirbinių fragmentai, stiklinių butelių liekanos. Tarp jų išsiskyrė pypkės galvutė, varinė dekoratyvinė detalė (augalo lapas), rusvo molio dekoratyvinė detalė (liejimo formelė?) bei 1810 m. kaldintas Prūsijos, Frydricho Vilhelmo III 1 šilingas (3 pav.). Inventorintos ir medinių statinių liekanos bei keli medgrindos konstrukcijos rąstai. Radiniai perduoti ŽMA.

2 pav. Žvalgymų sektoriuje D metu aptikta rąstinė konstrukcija Respublikos gatvės P pusėje. J. Bagdono nuotr.

Fig. 2. The log structure discovered on the S side of Respublikos Street during the survey in sector D.





3 pav. Tyrimų metu aptikti radiniai: 1 – Prūsijos Frydricho Vilhelmo III 1 šilingas; 2 – 1810 m. stiklinio butelio dugnas; 3 – rudos molio masės dekoratyvinė detalė – liejimo formelė (?). R. Sprindžio nuotr.

Fig. 3. Finds: 1 – a Prussian Frederick William III shilling; 2 – the bottom of an 1810 glass bottle; 3 – a brown earthenware decorative element – casting form (?).

Zooarcheologinių tyrimų metu (atliko dr. G. Piličiauskienė ir V. Micelicaitė) ištirti 282 kaulų ir dantų fragmentai. Identifikuoti kaulai buvo mažiausiai 3 naminių gyvulių rūšių: galvijų, kiaulių ir avių ar ožkų. Iš identifikuotų kaulų daugiausia aptikta galvijų – 130 fragmentų. Antroje vietoje pagal kaulų gausumą – avių ar ožkų skeleto liekanos. Jų buvo 10 vienetų. 3 kaulai ir jų fragmentai buvo kiaulių. 6 kaulų fragmentai – paukščių.

Iš viso 2020–2021 m. archeologiškai ištirtas apie 8524,1 m^2 plotas. Tyrimai papildė istorines žinias – XVII–XVIII a. jau egzistavęs Telšių miestelis nuo XIX a. ėmė intensyviai plėstis V kryptimi urbanizuojant iki tol neužstatytas teritorijas. Drėgnos vietos (upeliai, daubos) ties dabartinėmis Birutės bei Žemaitės gatvėmis užpiltos atvežtiniu gruntu. XX a. Turgaus aikštė bei Respublikos gatvė dar labiau pakeltos supilant niveliacinius žvyro smėlio sluoksnius. Tyrimų metu taip pat užfiksuota paviršiaus dangų evoliucija – XX a. I pusėje medgrindos pakeistos akmenų grindiniu, o vėliau asfalto bei betoninių plytelių danga.

Respublikos Street and Turgaus Square

The 2020–2021 excavation (roughly 8524.1 m^2) in the central part of Telšiai revealed 17th–18th-century, 0.15–1.2 m thick layers at the intersection of Kęstučio and Respublikos Streets in the NW part and in Turgaus Square in the NE part as well as a mid – second half of the 19th-century building foundation and the remains of an 18th–19th-century bog road (Fig. 2). 227 finds: sherds of 17th–20th-century household pottery and structural ceramics, glass bottle shards, metal artefacts, etc. were catalogued (Figs. 1, 3). 282 animal bone and teeth fragments were also found.

Pavel Vutkin, Jurgis Sadauskas

Naujoji gatvė 8

2021 m. Telšiuose, Naujosios gatvės sklype 8 atlikti žvalgomieji tyrimai. Naujosios gatvės sklypo 8 apylinkės tyrinėtos 1992, 1996, 2002 (L. Valatkienė); 2000, 2001 (D. Karalienė); 2007 (G. Piličiauskas); 2010, 2012, 2013 (B. Lisauskaitė); 2013 (A. Šapaitė) bei 2020 m. (J. Sadauskas, S. Sprindys). Arčiausiai 2021 m. tyrimų vietos vykdytų archeologinių tyrimų metu fiksuoti vėlyvi XX a. datuojami sluoksniai su XVII a. radiniais. 1992 m. archeologinius tyrimus Respublikos g. 19B kieme atliko L. Valatkienė (apie 5 m į Š nuo 2021 m. tyrinėto sklypo). Jų metu nustatyta, jog čia buvęs kultūrinis sluoksnis sunaikintas XX a. I pusėje, statant dviaukštį pastatą su rūsiais, atliekant kitus požeminių inžinerinių tinklų tiesimo darbus. Ankstyvesnio kultūrinio sluoksnio nerasta, tačiau vėlyvuose sluoksniuose aptikta XVII–XIX a. radinių (*LIIR,* f. 1, b. 2296). 2000 m. D. Karalienė tyrinėjo pastato Respublikos g. 19A pries-